

УДК 346.2

Правовий статус промислово-фінансових груп

Деревянко Б.В.

ад'юнкт ДІВС МВС України,

аспірант кафедри господарського права ДонНУ

Формування законодавчої бази створення та діяльності промислово-фінансових груп (ПФГ) в Україні відбувалося доволі складно та суперечливо. Президент України видавав укази з цих питань, їх дія припинялася відповідними постановами Верховної Ради України. Президент накладав вето на Закон України № 437/95-ВР від 21 листопада 1995 року «Про промислово-фінансові групи в Україні» (далі в тексті Закон про ПФГ), а згодом воно долалося Верховною Радою України. При цьому президентські укази та Закон про ПФГ суперечили один одному. Це викликало труднощі у складанні повної та однозначної характеристики правового статусу цих об'єднань. Проте необхідність відновлення і розвитку великого бізнесу в Україні визначає актуальність дослідження правового статусу ПФГ та вдосконалення його положень. Такими дослідженнями у процесі розгляду правового статусу різних господарюючих суб'єктів займалися деякі вітчизняні юристи, зокрема: В.К. Мамутов, Н.О. Саниахметова, О.М. Вінник; В.М. Гайворонський, В.В. Хахулін, В.П. Нагребельний, С.М. Грудницька й інші. Проте окремі питання створення, діяльності, реорганізації та ліквідації ПФГ (питання порядку створення, управління, відносин у групі, державної підтримки тощо) в Україні лишаються малодослідженими. Тому головним завданням статті є розгляд аспектів правового статусу ПФГ, встановлення проблем їхнього функціонування і визначення напрямів подальших досліджень з метою їх подолання.

Отже, правовий статус ПФГ в основному визначається Законом про ПФГ та Положенням про створення (реєстрацію), реорганізацію та ліквідацію промислово-фінансових груп, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 781 від 20 липня 1996 року (далі в тексті Положення про ПФГ). З 1 січня 2004 року окремі питання правового статусу ПФГ будуть визначатися Господарським кодексом України, прийнятим 16 січня 2003 року.

Відповідно до пункту 1 статті 1 Закону про ПФГ, промислово-фінансова група – це об'єднання, до якого можуть входити промислові підприємства, сільськогосподарські підприємства, банки, наукові і проектні установи й організації всіх форм власності, що мають на меті отримання прибутку, та яке створюється за рішенням Уряду України на певний термін з метою реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки України, включаючи програми згідно з міждержавними договорами, а також виробництва кінцевої продукції [1, ст. 88].

З поняття випливають характеристики ПФГ:

- 1) за суб'єктами – це «об'єднання, до якого можуть входити промислові підприємства, сільськогосподарські підприємства, банки, наукові та проектні установи й організації всіх форм власності, що мають на меті отримання прибутку»;
- 2) за характером створення (реєстрації) – «за рішенням Уряду України»;
- 3) передбачається їх тимчасовість – «на певний термін»;

- 4) конкретизується мета створення – «реалізація державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурна перебудова економіки України, включаючи програми згідно з міждержавними договорами, а також виробництво кінцевої продукції».

Положення про ПФГ у пункті 2 повністю дублювало поняття ПФГ, яке дав Закон про ПФГ [Див. 2, ст. 398].

Відносно видів ПФГ Закон про ПФГ залежно від суб'єктів, що входять до їх складу, крім загальних (національних) ПФГ, виділив ще й транснаціональні ПФГ (ТНПФГ) – ПФГ, до складу учасників яких входять українські та зарубіжні юридичні особи [1, ст. 88]. Принциповою відмінністю між національними та транснаціональними ПФГ є більш ускладнений порядок створення (реєстрації) останніх, а також те, що пільги щодо оподаткування надаються головному підприємству й учасникам транснаціональної ПФГ в межах, визначених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Так, реєстрація ТНПФГ займає шість місяців на відміну від трьох, відведених для реєстрації національної ПФГ; рішення про створення (реєстрацію) ТНПФГ приймається Кабінетом Міністрів України лише за умови попереднього укладення міждержавного договору, що підлягає ратифікації Верховною Радою України; крім цього, міждержавним договором про створення ТНПФГ, крім пунктів, аналогічних тим, що затверджуються постановою Кабінету Міністрів України про створення (реєстрацію) національної ПФГ, повинні бути затверджені: умови оподаткування головного підприємства й учасників ПФГ відповідно до законів України, гарантії від зміни податкового законодавства; умови перетинання митного кордону для проміжної продукції ПФГ і гарантії від їх зміни [1, ст. 88]. Для наочності розглянемо відмінності між національними та транснаціональними ПФГ за допомогою таблиці.

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика ПФГ та ТНПФГ України:

НАЦІОНАЛЬНА ПФГ	ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ПФГ
1	2
<u>Учасники: юридичні особи України</u>	<u>Учасники: українські та іноземні юридичні особи</u>
<u>Термін розгляду Кабінетом Міністрів України проекту</u> про створення національної ПФГ – 3 місяці	<u>Термін розгляду Кабінетом Міністрів України проекту</u> про створення транснаціональної ПФГ – 6 місяців
Попереднє <u>укладення міждержавного договору</u> , що підлягає ратифікації Верховною Радою України, для прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про створення (реєстрацію) національної ПФГ – не потрібне	Попереднє <u>укладення міждержавного договору</u> , що підлягає ратифікації Верховною Радою України, для прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про створення (реєстрацію) транснаціональної ПФГ – потрібне
<u>Постановою Кабінету Міністрів України</u> про створення (реєстрацію) національної ПФГ повинні бути затверджені: -Генеральна угода про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ; -назва ПФГ; -перелік, затверджений у встановленому	<u>Міждержавним договором</u> про створення транснаціональної ПФГ повинні бути затверджені: -Генеральна угода про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ; -назва ПФГ;

<p>законодавством порядку, державних програм, з метою реалізації яких створюється ПФГ; -головне підприємство ПФГ; -Президент ПФГ; -вичерпний перелік учасників ПФГ; -вичерпний перелік найменувань кінцевої продукції ПФГ; <u>-термін, на який створюється ПФГ і який не може перевищувати терміну реалізації відповідної державної програми;</u> -інші умови відповідно до повноважень Кабінету Міністрів України у межах чинного законодавства.*</p>	<p>-головне підприємство ПФГ; -вичерпний перелік учасників ПФГ; -вичерпний перелік кінцевої продукції ПФГ; -термін, на який створюється ПФГ; -умови оподаткування головного підприємства й учасників ПФГ відповідно до законів України, гарантії від зміни податкового законодавства; -умови перетинання митного кордону для проміжної продукції ПФГ і гарантії від їх зміни.*</p>
---	---

Продовжуючи розгляд правового статусу ПФГ відповідно до Закону про ПФГ і Положення про ПФГ, слід зазначити, що ПФГ є об'єднанням, яке налічує у своєму складі головне підприємство й учасників ПФГ. При цьому головним підприємством ПФГ в обов'язковому порядку є підприємство, створене відповідно до законодавства України, яке виробляє кінцеву продукцію ПФГ, здійснює її збут, сплачує податки в Україні й офіційно представляє інтереси ПФГ в Україні та за її межами, тобто головним підприємством ПФГ є лише юридична особа України, промислове підприємство, яке до того ж, виробляє кінцеву продукцію та здійснює її збут. У складі ПФГ може бути лише одне головне підприємство. Головним підприємством ПФГ не можуть бути торговельне чи транспортне підприємство, підприємство у сфері громадського харчування, побутового обслуговування, матеріально-технічного постачання, банк, фінансово-кредитна установа. ПФГ не має статусу юридичної особи, а право діяти від імені ПФГ належить саме головному підприємству. Перелік учасників ПФГ дещо ширший. До нього можуть входити підприємства, банки, наукові чи проектні установи, організації, створені згідно з законодавством України, а також іноземні юридичні особи, що виробляють проміжну продукцію ПФГ або надають банківські та інші послуги учасникам і головному підприємству ПФГ та мають на меті отримання прибутку. При цьому підприємство, установа, організація можуть бути головним підприємством чи учасником тільки однієї ПФГ.

Головне підприємство й учасники ПФГ зберігають статус юридичної особи, незалежність у здійсненні виробничої, господарської та фінансової діяльності відповідно до Закону про ПФГ і Генеральної угоди про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ, що укладається головним підприємством і всіма учасниками ПФГ. Генеральна угода про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ затверджується постановою Кабінету Міністрів України та включає:

- назву ПФГ;
- перелік затверджених у встановленому законодавством порядку державних програм, з метою реалізації яких створюється ПФГ;
- визначення головного підприємства ПФГ;

* В даних стовпчиках, складених за пунктами 5 та 6 статті 3 Закону про ПФГ, виділено розбіжності між характеристиками, які повинні бути затверджені Постановою Кабінету Міністрів України або міждержавним договором.

- кандидатуру президента ПФГ, його права й обов'язки, порядок звільнення з посади;
- перелік учасників ПФГ;
- перелік кінцевої продукції ПФГ;
- термін дії угоди;
- інші умови, передбачені законодавством, та ті, які визнають необхідними ініціатори створення ПФГ.

Генеральною угодою про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ визначаються взаємні зобов'язання головного підприємства й учасників ПФГ щодо виробництва проміжної та кінцевої продукції ПФГ. У разі необхідності головне підприємство та (або) учасники ПФГ укладають між собою двосторонні угоди про поставки проміжної продукції або надання відповідних послуг, якими визначається взаємна відповідальність сторін. Головне підприємство або учасник ПФГ не несе відповідальності за зобов'язаннями держави, як і держава не несе відповідальності за зобов'язаннями головного підприємства або учасника ПФГ. Головне підприємство ПФГ не несе відповідальності за зобов'язаннями учасників ПФГ, як і учасники ПФГ не несуть відповідальності за зобов'язаннями головного підприємства ПФГ, якщо інше не обумовлено двосторонніми договорами, гарантіями, Генеральною угодою. Генеральна угода про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ та двосторонні угоди є гарантіями забезпечення прав головного підприємства та учасників ПФГ. Спори, що виникають між сторонами цих угод, вирішуються в загальному порядку, установленому законодавством України.

Повертаючись до створення (реєстрації) ПФГ, треба зазначити, що порядок створення (державної реєстрації) більш детально регламентується Положенням про ПФГ [2, ст. 398]. Згідно з ним ініціатори створення, якими можуть бути підприємства, банки, наукові та проектні установи, інші установи й організації всіх форм власності, перед створенням ПФГ на добровільних засадах проводять загальні збори, на яких:

- приймають протокольне рішення про намір створення ПФГ;
- приймають Генеральну угоду про сумісну діяльність у виробництві кінцевої продукції ПФГ;
- розробляють і затверджують техніко-економічний проект обґрунтування створення ПФГ;
- розробляють проекти двосторонніх угод про поставки проміжної продукції ПФГ (або надання відповідних послуг);
- визначають уповноважену особу ініціаторів створення ПФГ.

Уповноваженою особою ініціаторів створення ПФГ, згідно із Законом про ПФГ, може бути фізична особа (особи), яка має у встановленому порядку оформлене доручення ініціаторів представляти в Кабінеті Міністрів України проект створення ПФГ.

Після цього Генеральна угода про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ, зміст якої було розглянуто вище, в обов'язковому порядку підписується керівниками всіх ініціаторів створення ПФГ і засвідчується їх печатками.

Після завершення цих дій уповноважена особа подає Генеральну угоду та техніко-економічне обґрунтування створення ПФГ відповідному міністерству чи іншому центральному органу виконавчої влади, Міністерству економіки, Фонду державного майна й Антимонопольному комітету, які у двомісячний термін повинні скласти висновки стосовно поданих документів. З метою визначення можливості монополізації ринків у результаті створення ПФГ і складання відповідних висновків Антимонопольний

комітет відповідно до встановлених законодавством повноважень може запитати також інші документи, перелік і порядок розгляду яких визначається Комітетом.

Згідно із Законом про ПФГ Кабінет Міністрів України приймає до розгляду проекти створення ПФГ за умови, що розрахунковий обсяг реалізації кінцевої продукції ПФГ буде еквівалентним сумі в сто мільйонів доларів США за рік, починаючи з другого року після створення ПФГ. Цей строк може бути продовжено окремою постановою Кабінету Міністрів України в разі створення ПФГ для виробництва новоосвоєваних видів кінцевої продукції та з довгостроковим циклом виробництва. Далі матеріали, що надійшли від уповноваженої особи ініціаторів створення національної, транснаціональної ПФГ, Кабінетом Міністрів України надсилаються до Міжвідомчої комісії з питань формування ПФГ, яка у двомісячний термін розглядає документи на створення національної та в чотиримісячний – транснаціональної ПФГ, і готує відповідні пропозиції Кабінетові Міністрів України. Після цього останній у місячний термін приймає рішення про створення або відмову в створенні національної ПФГ, у двомісячний – транснаціональної ПФГ. Відмова оформляється протокольним рішенням Кабінету Міністрів України, а позитивне рішення – постановою Кабінету Міністрів України про створення (реєстрацію) ПФГ, яка відповідно до Закону про ПФГ затверджує:

- Генеральну угоду про сумісну діяльність щодо виробництва кінцевої продукції ПФГ;
- назву ПФГ;
- затверджений у встановленому законодавством порядку перелік державних програм, з метою реалізації яких створюється ПФГ;
- головне підприємство ПФГ;
- Президента ПФГ;
- вичерпний перелік учасників ПФГ;
- вичерпний перелік найменувань кінцевої продукції ПФГ;
- термін, на який створюється ПФГ і який не може перевищувати терміну реалізації відповідної державної програми;
- інші умови відповідно до повноважень Кабінету Міністрів України в межах чинного законодавства.

Процедура створення (реєстрації) транснаціональної ПФГ проводиться відповідно до міждержавного договору, попередньо укладеного та ратифікованого Верховною Радою України.

Головне підприємство й учасники ПФГ здійснюють окремий бухгалтерський облік і ведуть статистичну звітність щодо виробництва й реалізації кінцевої та проміжної продукції ПФГ згідно з законодавством України. Головному підприємству й учасникам ПФГ забороняється встановлювати внутрішні ціни на рівні, нижчому від собівартості продукції, а також здійснювати реалізацію проміжної та кінцевої продукції шляхом бартерних операцій. Оподаткування проміжної та кінцевої продукції ПФГ здійснюється згідно з чинним законодавством України, тобто в загальному порядку. Банк – учасник ПФГ має право проводити клірингові заліки заборгованості платежів за проміжну продукцію між головним підприємством і учасниками ПФГ, а також між учасниками ПФГ. Для заохочення суб'єктів господарювання до створення ПФГ головне підприємство й учасники ПФГ звільняються від сплати вивізного (експортного), ввізного (імпортного) мита і митних зборів у випадках експорту й імпорту проміжної продукції. Але використання головним підприємством або учасником ПФГ пільг не для виробництва кінцевої та проміжної продукції ПФГ є ухиленням від оподаткування і спричиняє

відповідальність згідно з чинним законодавством, а також є підставою для ліквідації ПФГ або виключення учасника ПФГ зі складу ПФГ. Законом про ПФГ встановлено, що контроль і перевірку діяльності ПФГ здійснюють у межах своєї компетенції Кабінет Міністрів України, органи державної податкової інспекції, Національний банк України, Антимонопольний комітет України, інші державні органи, а також аудиторські організації.

Реорганізація ПФГ здійснюється в обов'язковому порядку в разі виключення або виходу з її складу головного підприємства; на час реорганізації у зв'язку з цієї причини учасники ПФГ втрачають право на пільги, передбачені статтею 4 Закону про ПФГ. Виключення (вихід) головного підприємства або учасника ПФГ з її складу здійснюється шляхом прийняття відповідної постанови Кабінетом Міністрів України.

Ліквідація ПФГ також здійснюється шляхом прийняття постанови Кабінетом Міністрів України у випадках:

- закінчення затвердженого терміну її діяльності;
- неможливості реорганізації ПФГ;
- ініціативи учасників ПФГ.

Таким чином, розглянувши основні чинники, що складають правовий статус ПФГ, можна встановити його особливості. До речі, деякі вітчизняні юристи в контексті вивчення правового статусу всіх суб'єктів господарського права України приділяли увагу і ПФГ. Так, О.М. Вінник визначила такі особливості, що характеризують правовий статус ПФГ:

- 1) господарська організація корпоративного типу;
- 2) добровільність створення, але на підставі рішення Уряду України;
- 3) вимога до учасників – наявність статусу юридичної особи;
- 4) належність ПФГ до господарських організацій, що здійснюють управління діяльністю (координацію діяльності) їх учасників і є вторинними структурами;
- 5) відсутність (як основної) мети одержання прибутку;
- 6) різний склад учасників (підприємства та інші господарські організації певної або різних галузей господарства);
- 7) тяжіння до монополізму, що обумовлює необхідність погодження питання створення ПФГ з Антимонопольним комітетом і здійснення цим органом контролю за діяльністю ПФГ;
- 8) відсутність статусу юридичної особи;
- 9) мета створення – реалізація державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки, а також виробництво кінцевої продукції;
- 10) заборона створення ПФГ у сфері торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування населення, матеріально-технічного постачання, транспортних послуг;
- 11) обов'язкова участь у ПФГ банку;
- 12) наявність певних умов для створення ПФГ:
  - а) мети створення;
  - б) укладення між майбутніми учасниками ПФГ Генеральної угоди про сумісну діяльність;
  - в) подання уповноваженою особою ініціатора (ініціаторів) створення ПФГ передбаченого законом пакета документів і погодження питання про створення ПФГ із визначеними

державними органами (Мінекономіки, Фондом державного майна, Антимонопольним комітетом);

г) мінімального розміру розрахункового обсягу реалізації кінцевої продукції ПФГ, еквівалентного сумі 100 млн. доларів США, починаючи з наступного року після створення ПФГ;

13) тимчасовий характер діяльності ПФГ (створення на певний строк);

14) обов'язковість укладення Генеральної угоди про сумісну діяльність між головним підприємством та іншими учасниками ПФГ, яка регулює відносини між ними;

15) відсутність спеціально створених органів управління, функції яких, у тому числі й здійснення представництва ПФГ у відносинах із третіми особами, покладаються на головне підприємство, до якого ставляться певні вимоги;

16) особливий порядок реєстрації для ПФГ, що здійснюється Мінекономіки;

17) вихід головного підприємства чи іншого учасника ПФГ, що здійснюється шляхом прийняття постанови Кабінету Міністрів, обов'язково спричиняє реорганізацію ПФГ та її нову реєстрацію в Мінекономіки;

18) ПФГ діють на підставі Закону України «Про промислово-фінансові групи в Україні», постанови Кабінету Міністрів України про створення відповідної ПФГ, Генеральної угоди про сумісну діяльність між головним підприємством та іншими учасниками ПФГ [3, с. 9-11].

В основному можна погодитися з таким визначенням особливостей, що характеризують правовий статус ПФГ. Та до вказаних в останньому пункті нормативно-правових актів необхідно додати Положення про ПФГ, міжурядові або міждержавні договори про створення транснаціональних ПФГ, а також двосторонні угоди між головним підприємством та/або учасниками ПФГ. Також до вищезазначених особливостей ПФГ слід додати, що головне підприємство й учасник ПФГ не несуть відповідальності за зобов'язаннями держави й одне одного, якщо інше не обумовлено двосторонніми договорами, гарантіями, генеральною угодою; а також, що підприємство, установа, організація можуть бути головним підприємством чи учасником тільки однієї ПФГ.

Проаналізувавши основні характеристики правового статусу ПФГ, можна зазначити, що деякі правові норми не відповідають потребам існуючих і потенційних ПФГ. Визначивши такі норми, можна передбачити їх заміну іншими.

Так, законодавство про ПФГ потребує внесення змін, які б у головному терміні – «ПФГ» замінили порядок слів на «ФПГ» або в окремій нормі зазначили, що терміни «ПФГ» та «ФПГ» в Україні використовуються на позначення одного поняття, тобто як рівні або такі, що не мають між собою суттєвої різниці; надали можливість банку або фінансово-кредитній установі нарівні з промисловим підприємством офіційно організувати роботу ПФГ (тобто з частини 1 пункту 7 статті 2 Закону про ПФГ та з пункту 7 Положення про ПФГ виключили слова «банк» і «фінансово-кредитна установа»), а сам термін «головне підприємство ПФГ» замінили принаймні трилогією «головне підприємство, установа, організація ПФГ» або терміном, аналогічним російському – «Центральна компанія ФПГ»; з визначення ПФГ виключили обмеження в часі, аналогічного тому, як це є в Указі Президента України «Про окремі питання створення промислово-фінансових груп» № 754/98 від 8 липня 1998 року [4, ст. 985].

Крім цього, норми про те, що головне підприємство ПФГ не несе відповідальності за зобов'язаннями учасників ПФГ, а учасники – за зобов'язаннями головного

підприємства ПФГ (пункти 4 та 5 Закону про ПФГ відповідно), слід переглянути й у випадку необхідності замінити на такі, що гарантуватимуть певні права контрагентам ПФГ.

Невиправданою уявляється також норма Закону про ПФГ, яка позбавляє головне підприємство ПФГ права на будь-які пільги з питань оподаткування, яке воно мало або може мати згідно з чинним законодавством України (пункт 2 статті 1 Закону про ПФГ), оскільки це може стати на заваді створенню ПФГ. Можливо, слід відмінити такий порядок або, принаймні, внести доповнення в Закон про ПФГ, відповідно до якого дія цієї норми починається після визначеного даним Законом або Кабінетом Міністрів України терміну існування певної ПФГ [5, с. 104].

Порядок створення (реєстрації) ПФГ, а особливо ТНПФГ, необхідно дещо спростити, скоротити в часі, а також замість норм, що знаходяться в пункті 3 статті 3 Закону про ПФГ та в пункті 17 Положення про ПФГ, слід внести норму, аналогічну тій, що закріплена в частині 1 пункту 4 Указу Президента України «Про окремі питання створення промислово-фінансових груп» № 754/98 від 8 липня 1998 року: «Кабінетом Міністрів України приймаються до розгляду проекти створення ПФГ незалежно від розрахункового обсягу реалізації кінцевої продукції ПФГ.» [4, ст. 985]. Також зайвим є обмеження кількості банків у ПФГ. Тому потрібною є норма, що скасує це обмеження, а також дозволить кільком банкам або їх об'єднанню бути учасником ПФГ (а у випадку внесення відповідних змін до частини 1 пункту 7 статті 2 Закону про ПФГ та пункту 7 Положення про ПФГ, а також до норм, що дають поняття ПФГ, про які йшлося вище, – і головною організацією (центральною, головною компанією тощо)). Пункт 4 статті 4 Закону про ПФГ вимагає змін у зв'язку з прийняттям численних змін, а потім і нового Закону України «Про банки і банківську діяльність» № 2121 від 7 грудня 2000 року [6, ст. 30], який у розділі VII «Прикінцеві положення» визнав таким, що втратив чинність, Закон України з аналогічною назвою від 20 березня 1991 року, на який прямо посилається дана норма Закону про ПФГ.

Можна також прогнозувати, що в майбутньому законодавець обере один з двох можливих варіантів визначення видів ПФГ:

1. Залишить у такому вигляді, який є зараз у Законі про ПФГ (ПФГ та ТНПФГ).
2. Аналогічно до Указу Президента України № 754/98 від 8 липня 1998 року «Про окремі питання створення промислово-фінансових груп» та Федерального Закону Російської Федерації «Про фінансово-промислові групи» додасть деякі види, наприклад, міждержавна, міжнародна ПФГ тощо [7, ст. 4697].

Стосовно цього питання деякі російські вчені піддають критиці класифікацію ФПГ Російської Федерації. Так А. Куліков, С. Родіонов, С. Скворцов зазначають, що, на їх думку, стаття 4 Федерального Закону Російської Федерації «Про фінансово-промислові групи» є недостатньо проробленою та має кілька неточностей. Перша полягає в ототожненні понять «міждержавної» та «міжнародної» ФПГ, хоча очевидно, що не всяка міжнародна ФПГ є міждержавною, друга – у тому, що міжнародно організовані, міждержавні, транснаціональні ФПГ є міжнародними, проте кожна з них відбиває специфіку походження або вказує на власника. Третя неточність, на їх думку, полягає в тому, що стаття 4 Федерального Закону Російської Федерації «Про фінансово-промислові групи» має назву «Транснаціональні фінансово-промислові групи», а в тексті дає характеристику і транснаціональним і міждержавним (що ототожнюються з

міжнародними) ФПГ [8, с. 107-109]. Таким чином, можна сподіватися, що вітчизняний законодавець не буде копіювати помилки або неточності в законодавстві сусідів.

І, безперечно, вкрай необхідними є норми, що нададуть додаткових пільг головному підприємству та учасникам ПФГ, і особливо ТНПФГ. Ці норми в першу чергу повинні стосуватися пільгового режиму оподаткування окремих галузей виробництва, банківських і фінансово-кредитних установ як учасників ПФГ (головних підприємств, установ, організацій (центральної, головних компаній тощо) у випадку внесення відповідних змін до частини 1 пункту 7 статті 2 Закону про ПФГ та пункту 7 Положення про ПФГ, а також до норм, що дають поняття ПФГ, про які йшлося вище); більш вагомої державної підтримки ПФГ; пільгового державного кредитування ПФГ тощо.

Таким чином, на підставі викладеного можна зробити висновок, що ПФГ мають деякі недоліки у правовому статусі, які вимагають якнайшвидшого вивчення й усунення.

Усунення цих недоліків у правовому статусі ПФГ поряд з іншими змінами та доповненнями до законодавства про ПФГ активніше стимулюватиме комерційні банки, підприємства, установи, організації різних галузей господарства до створення ПФГ, реалізації проектів щодо виготовлення проміжної та кінцевої продукції, надання послуг на внутрішньому та зовнішньому ринках, поліпшення якості продукції, вирішення проблем зайнятості населення, інтенсифікації використання людських і природних ресурсів, реалізації комплексних державних програм розбудови економіки України, що потенційно може справити вплив на зростання ВВП та національного доходу, піднесення авторитету країни на світовій арені, підвищення рівня добробуту громадян і країни в цілому. Саме на це і повинні бути спрямовані майбутні дослідження науковців.

Література:

1. Про промислово-фінансові групи в Україні. Закон України № 437/95-ВР від 21 листопада 1995 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 23. - Ст. 88.
2. Положення про створення (реєстрацію), реорганізацію та ліквідацію промислово-фінансових груп: затв. постановою Кабінету Міністрів України № 781 від 20 липня 1996 р. // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. – № 15. – Ст. 398.
3. Вінник О. Характерні риси господарських організацій // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1996. - № 6. – С. 9-11.
4. Про деякі питання створення промислово-фінансових груп. Указ Президента України № 754/98 від 8 липня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. - № 27. – Ст. 985.
5. Грудницька С.М., Дерев'яно Б.В. Промислово-фінансові групи в Україні: правове забезпечення створення та діяльності // Праці Першої міжнародної другої всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих учених “Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання”. Частина 2. / Ред. кол. Ступін О.Б. (голова), Александров І.О. (заступник голови) та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – С. 102-104.
6. Про банки і банківську діяльність. Закон України № 2121 від 7 грудня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 5-6. – Ст. 30.
7. О финансово-промышленных группах. Федеральный Закон Российской Федерации № 190-ФЗ от 30 ноября 1995 года // Сборник законодательства Российской Федерации. - 1995. - № 49. - Ст. 4697.
8. Куликов А., Родионов С., Скворцов С. Совершенна ли правовая база развития ФПГ ? // Российский экономический журнал. – 1997. - № 4. – С. 107-109.